

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΗΛ. 2106419339
ΦΑΞ 2106411523

Αθήνα, 31/8/2022

Αρ. Πρωτ.: 7249

Επιμέλεια: Αχιλλέας Ζήσης
Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου

Προς

Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας
και δι' αυτών στους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της
περιφέρειας τους

ΘΕΜΑ: «Νομολογία του Αρείου Πάγου»

Σας θέτουμε υπ' όψιν την πρόσφατη νομολογία του Αρείου Πάγου

(έτους 2022 – Κατηγοριοποίηση με αλφαβητική σειρά)

1.Αιτιολογία δικαστικής απόφασης Ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία. Πρέπει να προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα **(ΑΠ 757/2022).**

Παραδεκτή η συμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό **(ΑΠ 132/2022).**

Για την ύπαρξη τέτοιας αιτιολογίας είναι παραδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό της αποφάσεως, τα οποία αποτελούν ενιαίο σύνολο. **Δεν υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογίας** και στην περίπτωση που αυτή **εξαντλείται σε επανάληψη του διατακτικού** της αποφάσεως, το οποίο, όμως, εκτός από τα τυπικά

στοιχεία του κατηγορητηρίου, περιέχει και πραγματικά περιστατικά, τόσο αναλυτικά και με τόση πληρότητα ώστε να καθίσταται περιττή η διαφοροποίηση της διατύπωσης του σκεπτικού της. (ΑΠ 454/2020)

Αναίρεση. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά οποιασδήποτε απόφασης, αθωωτικής ή καταδικαστικής, ή εκείνης που παύει οριστικά την ποινική δίωξη ή την κηρύσσει παράδεκτη, οποιουδήποτε ποινικού δικαστηρίου (ΑΠ 1035/2022).

2.Ανθρωποκτονία από αμέλεια. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η τυχόν **συντρέχουσα** συνυπαιτιότητα του παθόντος ή και τρίτου δεν αναιρεί την ύπαρξη αμέλειας του δράστη και την ποινική ευθύνη του εκτός αν αυτή συνετέλεσε αποκλειστικώς στο αποτέλεσμα που επήλθε, οπότε αίρεται ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ενέργειας ή της παραλείψεως του δράστη και του αποτελέσματος (202/2020). Αμέλεια. Έλλειψη νόμιμης βάσης, αν το δικαστήριο δεν διακρίνει ποιο είδος αμέλειας συνέτρεξε για την καταδίκη του κατηγορουμένου (ΑΠ 757/2022).

Αναβολή. Η επικείμενη συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής συνιστά λόγο απόρριψης του αιτήματος αναβολής (ΑΠ 132/2022).

3.Αντίκλητος. Αυτοδικαίως αντίκλητος ο πληρεξούσιος δικηγόρος του υποστηρίζοντος την κατηγορία που έχει διοριστεί νόμιμα και έχει γνωστοποιηθεί στην προδικασία ή στο ακροατήριο (ΑΠ 592/2022).

4.Απάτη. Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Αρχή της αναδρομικότητας ουσιαστικού ποινικού νόμου. Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά (ΑΠ 787/2022).

Απάτη. Επικεικότερες οι διατάξεις του νΠΚ. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής αδικήματος. Αδιάφορος ο χρόνος επέλευσης της περιουσιακής βλάβης. Δεν υπάρχει βλάβη όταν η ζημία που επήλθε από την απατηλή συμπεριφορά του εξαπατώντος ισοσταθμίζεται από μία ισάξια αντιπαροχή, η οποία περιήλθε στον εξαπατηθέντα από την πράξη, την οποία αυτός παραπείστηκε να τελέσει. Έτσι, στην περίπτωση, που κάποιος, προσκομίζοντας πλαστό πτυχίο επιτύχει να προσληφθεί σε δημόσια θέση, καίτοι δεν έχει τα νόμιμα προσόντα να καταλάβει τη θέση αυτή, η ζημία του φορέα που τον προσέλαβε από την καταβολή σε αυτόν αποδοχών της θέσης που παράνομα κατέλαβε, ισοσταθμίζεται από την παροχή της εργασίας του, με συνέπεια να μην υφίσταται βλάβη, εκτός εάν το Δημόσιο ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου απέβλεψε στις ιδιαίτερες ικανότητες, γνώσεις και προσόντα του προσλαμβανομένου, όπως αυτές τεκμηριώνονταν με βάση το τυπικό προσόν, που έθεσε, ως τυπική προϋπόθεση, και το πλαστό πτυχίο παραπέμπει σε κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, η παροχή εργασίας δε, ενόψει της φύσης της, απαιτεί κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, διότι στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για «ισάξια αντιπαροχή». Αντίθετη άποψη, ότι προϋπόθεση για να ισοβαθμιστεί η παροχή εργασίας του εξαπατήσαντος με τις παροχές (μισθός) που έλαβε αυτός, αποτελεί, απαραιτήτως, η νομιμότητα της αντιπαροχής, ήτοι η νομιμότητα της εργασίας, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ενόψει και του άρθρου 904 του Α.Κ., σύμφωνα με το οποίο παρέχεται δυνατότητα στον εργαζόμενο αναζήτησης μη καταβληθέντων (μισθών) για παρασχεθείσα εργασία και επί άκυρης σύμβασης εργασίας, συνακόλουθα δε και μη νόμιμης εργασίας, κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατ'εξακολούθηση τέλεση του αδικήματος (ΑΠ 161/2022).

Επικεικότερη η διάταξη του νΠΚ, ως προς την ποινή, αλλά και διότι δεν τυποποιείται πλέον η διακεκριμένη μορφή του πλημμελήματος της απάτης με ιδιαίτερα μεγάλη ζημία (ΑΠ 224/2022).

Απάτη στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Κατ'εξακολούθηση τέλεση συντρέχει, αν κάθε επιζήμια για τον παθόντα πράξη είναι αποτέλεσμα χωριστής πλάνης του εξαπατηθέντος, που προκλήθηκε από χωριστή απατηλή συμπεριφορά του κατηγορουμένου. Αντίθετα, τελείται μία πράξη απάτης και όχι περισσότερες εξακολουθητικώς τελούμενες, όταν συνεπεία της άπαξ προκληθείσας πλάνης, ο εξαπατηθείς προβαίνει σε περισσότερες και σε διαφορετικούς χρόνους (διαδοχικές) επιζήμιες πράξεις. Όταν η εξαπάτηση είναι το αποτέλεσμα της θετικής ενέργειας της ψευδούς παράστασης, δεν μπορεί να θεωρηθεί

ότι συνεχίζεται με τη μορφή της παράλειψης άρσης της πλάνης του θύματος, ως ένα
 δήθεν έγκλημα μη γνήσιας παράλειψης. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στη μετατροπή κάθε
 στιγμιαίου εγκλήματος σε διαρκές και κάθε εγκληματική ενέργεια σε σύνθετη
 συμπεριφορά (ενέργειας και παράλειψης), που έχει ως συνέπεια η διάπραξή της να
 διαρκεί για όσο χρονικό διάστημα δεν επέρχονται ακόμη τα τελικά αποτελέσματά τους.
 Έτσι, σε περίπτωση που η πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση, την οποία
 επιχειρεί, προκαλείται με θετική ενέργεια, η παράλειψη άρσης αυτής της διάθεσης είναι
 ποινικά αδιάφορη. Δεν δημιουργείται δε υποχρέωση άρσης της ήδη επελθούσας πλάνης
 που οδηγεί σε διαδοχικές διαθέσεις και διαδοχικές επιζήμιες συνέπειες, που
 αντιστοιχούν στο συνολικό όφελος, στο οποίο απέβλεπε ο δράστης με την άπαξ
 επιδειχθείσα απατηλή συμπεριφορά του, και που εντάσσονται σε ένα και το αυτό
 έγκλημα απάτης, με το οποίο δεν δημιουργείται κάποιος άλλος κίνδυνος για κάποιο άλλο
 αγαθό, αλλά είναι το ίδιο περιουσιακό αγαθό του τρίτου με το ίδιο υλικό αντικείμενο
 που πλήττεται στην ίδια έκταση, δηλ. στο ίδιο ποσό, στο οποίο εξ αρχής απέβλεψε ο
 δράστης ως περιουσιακό όφελος. Διαφορετική εκδοχή θα οδηγούσε στο αποτέλεσμα, σε
 κάθε περίπτωση που η περιουσιακή διάθεση και η εξ αυτής βλάβη δεν επέρχεται
 ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση της παραπλανητικής συμπεριφοράς και την εξ αυτής
 προκληθείσα πλάνη αλλά μεταγενέστερα, να δημιουργείται, από το χρονικό σημείο της
 επελθούσας πλάνης, αμέσως υποχρέωση του δράστη, λόγω προηγούμενης επικίνδυνης
 κατάστασης που ο ίδιος δημιούργησε, να αποτρέψει την περιουσιακή διάθεση, στην
 οποία όμως απέβλεπε με την αμέσως προηγηθείσα συμπεριφορά του. Συνακολούθα, επί
 απάτης, που συνεπάγεται περιοδικές καταβολές εκ μέρους του εξαπατηθέντος και η
 πλάνη του θύματος και η περιουσιακή διάθεση πραγματώθηκε με θετική ενέργεια, ήτοι
 με την άπαξ θετική απατηλή συμπεριφορά της παράστασης ψευδούς γεγονότος, ως
 αληθινού, δεν μπορεί να θεωρηθεί, ότι συνεχίζεται με τη μορφή του διαφορετικού
 υπαλλακτικού τρόπου της παρασιώπησης, ήτοι της παράλειψης ανακοίνωσης του
 αληθινού γεγονότος και με τη δημιουργία έτσι νέας πλάνης, κάθε φορά που εισπράττει
 το μισθό του, που όμως αυτή έχει ήδη επέλθει με την αρχική επιδειχθείσα απατηλή
 συμπεριφορά του, και να αποτελεί έτσι κατ' εξακολούθηση έγκλημα, αν δεν
 διαπράττεται κάθε φορά νέα αυτοτελής απάτη, με την πρόκληση νέας και διαφορετικής
 βλάβης στην περιουσία του παθόντος (ΟΛΑΠ 3/2019, ΑΠ 291/2022).

Απάτη με την επιβαρυντική περίπτωση του Ν 1608/1950. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. Οι **ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων** της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. (ΑΠ 1035/2022, Συμβ ΑΠ 313/2021

Απάτη με την επιβαρυντική περίπτωση του Ν 1608/1950. –παραγραφή. Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα **της παραγραφής**, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022, Συμβ ΑΠ 313/2021

5.Αποδεικτικά μέσα. Αρκεί να προκύπτει ότι το δικαστήριο συνεκτίμησε όλα τα μέσα και όχι μερικά (ΑΠ 787/2022).

6.Αρνητικοί της κατηγορίας ισχυρισμοί: δεν υφίσταται υποχρέωση του δικαστηρίου να απαντήσει αιτιολογημένα **(ΑΠ 310/2022)**. (ΑΠ 132/2022).

7.Αρχή της αναλογικότητας Ένα μέτρο που προβλέπεται από διάταξη νόμου ως κύρωση για παράβαση διατάξεως αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, όταν από το είδος του ή τη φύση του είναι προδήλως ακατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ή όταν οι δυσμενείς συνέπειες του μέτρου τελούν σε προφανή δυσαναλογία ή υπερακοντίζουν τον επιδιωκόμενο σκοπό. **Τα υπερασπιστικά δικαιώματα** του εκζητουμένου (δίκαιης δίκης, μη αυτοενοχοποίησης), δεν μπορεί να ελέγχονται από το Κράτος που εκτελεί το Ευρωπαϊκό Ενταλμα Σύλληψης, αλλά εμπίπτει στον έλεγχο των δικαστικών αρχών του κράτους που ζήτησε την έκδοσή του, δηλαδή η παροχή δυνατότητας ασκήσεως ή η παραβίαση αυτών των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του εκζητουμένου προσώπου, ως κατηγορουμένου, μετά την παράδοσή του στο κράτος που εξέδωσε το ΕΕΣ, εναπόκειται στο τελευταίο **(ΑΠ 427/2022)**.

8.Αρχή της άπαξ άσκησης ενδίκου μέσου. Δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναιρέσεως κατά της ίδιας απόφασης, από τον ίδιο διάδικο, ανεξάρτητα αν αυτή που ασκήθηκε προηγουμένως απορρίφθηκε ως αβάσιμη, απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη, αφού ο νόμος δεν διακρίνει.Ως κριθέν ένδικο μέσο νοείται και το απορριφθέν ως απαράδεκτο **(ΟΛΑΠ 1/2000, ΑΠ 329/2022)**.

9.Αρχή της επιείκειας. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020).

Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας **(ΑΠ 757/2022)**.

10.Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία της απόρριψης των αυτοτελών ισχυρισμών απαιτείται μόνο εφόσον αυτοί προβάλλονται κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, με όλα δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία είναι αναγκαία κατά την οικεία διάταξη για τη θεμελίωση τους. Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης δεδικασμένου **(ΑΠ 721/2022)**.

11.Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Έννοια. Πρέπει να προβάλλονται παραδεκτώς και ορισμένως. *Η πρόταση του εισαγγελέα επί της ενοχής* εμπεριέχει και την πρότασή του για απόρριψη των αυτοτελών ισχυρισμών και δεν προκαλείται ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, από την παράλειψη του εισαγγελέα να προτείνει ειδικώς επ' αυτών **(ΑΠ 310/2022)**.

12.Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Τέτοιοι αυτοτελείς ισχυρισμοί, η απόρριψη των οποίων πρέπει να αιτιολογείται ιδιαίτερα, είναι και ο ισχυρισμός *περί εκουσίας υπαναχώρησης* από μη πεπερασμένη από πείρα (αρ. 44 παρ. 1 ΠΚ), καθώς και οι ισχυρισμοί του κατηγορουμένου περί συνδρομής στο πρόσωπο του ελαφρυντικών περιστάσεων **(ΑΠ 635/2022)**.

Αυτοτελείς ισχυρισμοί. Η μη απάντηση του δικαστηρίου σε αυτοτελή ισχυρισμό συνιστά έλλειψη ακρόασης κατά το άρθρο 170 παρ. 2 ΚΠΔ, που επιφέρει σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο και στοιχειοθετεί το λόγο αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Β' ΚΠΔ, ενώ, όταν δεν αιτιολογείται ειδικά η απόρριψη αυτοτελούς ισχυρισμού, στοιχειοθετείται ο λόγος αναίρεσης από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' ΚΠΔ **(ΑΠ 290/2022)**.

13.Βιασμός. Υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα. Ευμενέστερες οι διατάξεις του άρθρου 336 του νΠΚ, καθώς ως μέσο τέλεσης του εγκλήματος διατηρείται μεν η σωματική βία, ωστόσο εξειδικεύεται το περιεχόμενο της απειλής, η οποία δεν αρκεί να αφορά

σπουδαίο και άμεσο εν γένει κίνδυνο, αλλά σοβαρό και άμεσο κίνδυνο για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα. **(ΑΠ 635/2022).**

14.. Απόπειρα. Στα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης περιγράφεται αναλυτικά στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της κλοπής ή της απάτης), το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματοποιηθεί, έστω και κατ' ελάχιστο, ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης, ενώ για τα εγκλήματα των οποίων ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης δεν περιγράφεται στο νόμο (όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας ή της σωματικής βλάβης), ο δράστης αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στο νόμο πράξη ή παράλειψη, όταν έχει εξαπολύσει κατά του εννόμου αγαθού την ενέργεια, η οποία, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι ικανή να επιφέρει την αξιόποινη βλάβη αν δεν ανακοπεί από άλλη πράξη του ιδίου ή τρίτου ή από επιγενόμενο τυχαίο γεγονός **(ΑΠ 635/2022).**

15.Γενετήσια πράξη. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνεται η συνουσία, καθώς και άλλες πράξεις με την ίδια, από πλευράς προσβολής του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας, βαρύτητα, όπως είναι, ενδεικτικά, η «παρά φύσιν» συνεύρεση, ο ετεροαυνανισμός, η πεολειξία, η αιδιολειξία, ο ετεροαυνανισμός ή η χρήση υποκατάσταστων μέσων, αλλά και κάθε πράξη με έντονο γενετήσιο και ηδονιστικό χαρακτήρα, που κατατείνει στη διέγερση και ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του και η οποία προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, αλλά και την ακώλυτη γενετήσια εξέλιξη του παθόντος, όχι όμως μια ήσσονος σημασίας ερωτική πράξη (όπως στιγμιαίος εναγκαλισμός και ασπασμός) **(ΑΠ 635/2022).**

16.Δεδικασμένο. Αυτοτελής ο ισχυρισμός περί ύπαρξης δεδικασμένου. Ταυτότητα πράξης υφίσταται, όταν το αντικείμενο της νέας δίωξης είναι η ίδια αξιόποινη πράξη ως προς τα πραγματικά περιστατικά (ίδιος χρόνος και τόπος τέλεσης ιστορικών γεγονότων) και προκύπτει μόνο από το διατακτικό και όχι από τις αιτιολογίες των αποφάσεων **(ΑΠ 721/2022).**

Διόρθωση απόφασης. Αρμόδιος ο ΑΠ να προβεί στη διόρθωση ή συμπλήρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, επί άσκησης αναίρεσης που δεν απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, μόνο εφόσον υπεισέρχεται στην έρευνα των αναιρετικών λόγων. Αν όμως η διόρθωση ή η συμπλήρωση αφορά κεφάλαιο της απόφασης που δεν προσβάλλεται με την αναίρεση, αρμόδιο είναι το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, στο οποίο και ο ΑΠ παραπέμπει την υπόθεση (ΑΠ 432/2022, 132/2022).

17.Δίκαιη δίκη. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020). Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας (ΑΠ 757/2022).

18.Δόλος. Αιτιολόγηση του δόλου μόνο αν αξιώνονται πρόσθετα στοιχεία, όπως η εν γνώσει τέλεση της πράξης (ΑΠ 787/2022).

19.Έγγραφα : Η λήψη υπόψη από το δικαστήριο εγγράφου, μη αναγνωσθέντος στην κύρια διαδικασία, προκαλεί απόλυτη ακυρότητα (171 παρ. 1 δ) εκτός αν το έγγραφο αποτελεί στοιχείο του κατηγορητηρίου ή αποτελεί υλικό αντικείμενο του εγκλήματος ή είναι διαδικαστικό έγγραφο ή αναφέρεται ιστορικά ή διηγηματικά στην απόφαση ή προκύπτει από άλλο αποδεικτικό μέσο (ΑΠ 529/2022). διότι, στην περίπτωση αυτή, γνωρίζει ο κατηγορούμενος την κατηγορία, προκειμένου να αντιτάξει την υπεράσπιση του κατ' αυτής και κατ' ακολουθίαν το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών και μπορούσε, αν το ήθελε, να ασκήσει τα κατ' άρθρο 358 δικαιώματά του (ΑΠ 100/2022, 1378/2020, 585/2020, 410/2020, 310/2019).

20.Ελαφρυντικές περιστάσεις .

Έννοια της ελαφρυντικής περίπτωσης **της ειλικρινούς μεταμέλειας**. Δεν πρέπει να γίνεται προσχηματικά και δεν αρκεί η απλή έκφραση συγγνώμης ή η ομολογία για την τέλεση της πράξης. Έννοια της ελαφρυντικής περίπτωσης **της μετέπειτα καλής συμπεριφοράς**. Προϋποθέτει επίκληση και απόδειξη θετικής ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του υπαιτίου, ως αποτέλεσμα πραγματικής επίγνωσης από αυτόν των συνεπειών της πράξης του και σταθερού εναρμονισμού του προς τις επιταγές της έννομης τάξης και δεν εννοείται ως παθητική καλή διαγωγή ή μόνον ως απουσία παραβατικότητας αλλά περιλαμβάνει και την θετική δραστηριότητα του υπαιτίου, η οποία εκδηλώνεται αυτοβούλως και όχι ως αποτέλεσμα φόβου ή καταναγκασμού. Απαιτείται ηθική και ψυχική μεταστροφή, αλλά δεν ταυτίζεται με την απαίτηση για μία εξαιρετική υπερδιακεκριμένη καλή συμπεριφορά. **(ΑΠ 416/2022).**

Μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά απαιτείται συγκεκριμένη, μετά την πράξη, θετική προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική συμπεριφορά, η οποία να είναι ενδεικτική όχι μόνο της έλλειψης παραβατικότητας, διότι σε τέτοια περίπτωση αυτός που δεν τέλεσε κάποια αξιόποινη πράξη μετά την αποκάλυψη της παράνομης δραστηριότητάς του, θα είχε εξασφαλισμένη την αναγνώριση της ελαφρυντικής αυτής περίπτωσης, αλλά ατόμου, το οποίο αποτίναξε το παρελθόν και άλλαξε τρόπο ζωής, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει, όταν εξακολουθεί να ζει όπως και πριν, με εξαίρεση την παραβίαση των νόμων και ιδιαίτερα του Ποινικού Κώδικα **(ΑΠ 28/2021, ΑΠ 23/2020, ΑΠ20/2020)**. Η έλλειψη παραβατικότητας και η επαγγελματική δραστηριότητα δεν αρκούν για τη θεμελίωση αυτής της ελαφρυντικής περίπτωσης **(ΑΠ 49/2022 ,ΑΠ 153/2019, ΑΠ 226/2018)".).**

Ελαφρυντική περίπτωση. Σύννομος βίος.

Πρότερος σύννομος βίος η ύπαρξη του λευκού ποινικού μητρώου συνιστά αναμφίβολα ένα ισχυρό (μαχητό) τεκμήριο προηγούμενης σύννομης ζωής, ωστόσο δεν αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την ουσιαστική αξιολόγηση του βίου ως σύννομου, αφού η σύννομη ζωή δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, αλλά με τον πραγματικό σεβασμό των εννόμων αγαθών στον καθημερινό βίο **(ΑΠ 49/2022)..**

21.Άρθρο 85 παρ. 2 ΠΚ : για να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή πρέπει να συνδυάζεται με κάποιο άλλο λόγο μείωσης ποινής ή ελαφρυντική περίπτωση. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Ορθή και αιτιολογημένη απόρριψη των ελαφρυντικών περιστάσεων, καθώς η ομολογία της κατηγορουμένης μετά παρέλευση 13 μηνών από την τέλεση της ληστείας και των δύο ανθρωποκτονιών συνιστούσε προσπάθεια μείωσης της αληθινής εγκληματικής της δραστηριότητας, για την οποία δεν ζήτησε ούτε συγγνώμη στο ακροατήριο, περαιτέρω δε η επικαλούμενη από αυτήν μεταγενέστερη καλή συμπεριφορά οφειλόταν στην προσπάθειά της για μείωση της ποινής της και σωματική αδυναμία να αντιπαρατεθεί με τις συγκροτούμενες της και το προσωπικό του καταστήματος κράτησης, χωρίς να έχει δείξει οποιαδήποτε μεταμέλεια για τα ανυπεράσπιστα και ηλικιωμένα θύματά της, ενώ προσπάθησε να αποδομήσει την κατηγορία σε βάρος της **(ΑΠ 416/2022).**

22.Έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας (ΑΠ 787/2022, 310/2022).

23.Ένδικο μέσο. Πληρεξουσιότητα. Για το παραδεκτό της άσκησης ενδίκου μέσου αναιρέσεως ή και προσθέτων λόγων, δι' αντιπροσώπου (δικηγόρου ή μη) **απαιτείται να υπάρχει, κατά το χρόνο άσκησής του η σχετική προς τούτο ειδική εντολή.** Στην πληρεξουσιότητα προς το δικηγόρο πρέπει να μνημονεύεται ρητά και η εντολή προς άσκηση ενδίκων μέσων και ιδίως του ενδίκου μέσου της αναίρεσης. **Τους προσθέτους λόγους ασκεί ο ίδιος ο αναιρεσείων, ο παραστάς κατά τη συζήτηση συνήγορός του, ή ο πληρεξουσός ή αντιπρόσωπός του, δικηγόρος, ασκούμενος δικηγόρος ή μη δικηγόρος, βάσει όμως ειδικού πληρεξουσίου, το οποίο προσαρτάται στην έκθεση του ενδίκου μέσου, κατά τη διάταξη του άρθρου 466 παρ. 1** (ότι η προσάρτηση του πληρεξουσίου στη σχετική έκθεση αποτελεί τον αποκλειστικό τρόπο απόδειξης της εντολής που είχε δοθεί, με συνέπεια την απόρριψη του ενδίκου μέσου, αν δεν έχει γίνει η προσάρτηση) υπερακοντίζει το σκοπό του νομοθέτη και προκαλεί δυσανάλογα επιβαρυντικές συνέπειες στον καταδικασθέντα, ο οποίος, έτσι, στερείται του δικαιώματος της επανεξέτασης της απόφασης από ανώτερο δικαστήριο, **προσκρούει δε στην αρχή της αναλογικότητας.** Εφόσον το πληρεξούσιο προσκομίζεται κατά την συζήτηση της υπόθεσης, ώστε να προκύπτει ότι η εντολή προς άσκηση του ενδίκου μέσου είχε δοθεί κατά το χρόνο άσκησής του, δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο **(ΑΠ 856/2022).**

24.Επανάληψη της διαδικασίας. Έννοια νέων αποδείξεων. Δεν αποτελεί ένδικο μέσο, αλλά έκτακτη διαδικασία. Οι ψευδείς καταθέσεις μαρτύρων ή γνωμοδοτήσεις πραγματογνωμόνων ή πλαστά αποδεικτικά έγγραφα ή πειστήρια, τα οποία είχαν προσαχθεί ή ληφθεί υπόψη στη διαδικασία του ακροατήριου, ή δωροληψία ή άλλη από πρόθεση παράβαση καθήκοντος του δικαστή ή του ενόρκου που μετείχε στο δικαστήριο που απάγγειλε την καταδίκη, θα πρέπει, επί ποινή απαραδέκτου, να αποδεικνύονται «με αμετάκλητη δικαστική απόφαση» εκτός αν δεν εκδόθηκε απόφαση επειδή υπήρχαν νόμιμοι λόγοι που εμπόδιζαν την εκδίκαση της υπόθεσης στην ουσία της ή ανέστειλαν την ποινική δίωξη. Απαράδεκτη η αίτηση, κατ'ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 476 παρ. 1 και 57 ΚΠΔ, εάν στηρίζεται σε ίδιους λόγους, που ήδη έχουν κριθεί σε προγενέστερη αίτηση, η οποία έχει απορριφθεί. Οι σχετικές διατάξεις ισχύουν και για τις αποφάσεις στρατιωτικών δικαστηρίων **(ΑΠ 586/2022)**.

Επανάληψη της διαδικασίας. Έννοια νέων αποδείξεων. Αποτελεί νέο στοιχείο η απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκδοθείσα μετά την αμετάκλητη καταδίκη του αιτούντος για μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο, με την οποία ακυρώνεται η πράξη ταμειακής βεβαίωσης της προϊσταμένης της Δ.Ο.Υ και έτσι καθίσταται φανερό ότι ο αιτών είναι αθώος της πράξης,, για την οποία είχε καταδικαστεί. Δέχεται αίτηση, ακυρώνει απόφαση και κηρύσσει αθώο τον αιτούντα **(ΑΠ 192/2022)**.

Επεκτατικό αποτέλεσμα. Στηρίζεται στην αρχή της ισότητας και την εναρμόνιση των ευνοϊκών αποτελεσμάτων για όλους τους συμμετοχούς. Προϋποθέσεις είναι: α) να ασκηθεί το ένδικο μέσο από συγκατηγορούμενο που δικαιούται να ασκήσει αυτό και δεν κρίθηκε για οποιοδήποτε λόγο απαράδεκτο, β) οι προβαλλόμενοι από αυτόν λόγοι να μην αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπό του και γ) οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι, είτε δεν δικαιούνται να ασκήσουν το ένδικο μέσο, είτε δικαιούνται μεν, αλλά δεν το άσκησαν εντός της νόμιμης προθεσμίας ή το άσκησαν και τούτο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο ή ανυποστήρικτο **(Ολ. ΑΠ 1/2011, ΑΠ 272/2022, 100/2022)**.

25.Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης η προθεσμία της έφεσης είναι πενθήμερη. Στη διαδικασία αυτή προβλέπεται

μόνον τυπικός έλεγχος εκ μέρους του Συμβουλίου και όχι η έρευνα της ουσιαστικής βασιμότητας της σε βάρος του εκζητουμένου κατηγορίας και των εις βάρος του ενδείξεων ενοχής, καθώς ο έλεγχος αυτός ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους εκδόσεως, αντίκειται δε στις αρχές της αμοιβαίας αναγνωρίσεως και εμπιστοσύνης, αλλά και να αντιμάχεται την έννοια του μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, ενώ υποχρέωση ελέγχου της ουσιαστικής βασιμότητας της κατηγορίας και των ενδείξεων ενοχής σε βάρος του εκζητουμένου δεν απορρέει ούτε από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 στοιχ. Υ1 της ΕΣΔΑ **(ΑΠ 427/2022)**.

26.Εσφαλμένη ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης (ΑΠ 587/2022, 310/2022).

27.Εκπροσώπηση αναιρεσεύοντος. Ο διορισμός παρέχει στο συνήγορο την εξουσία να εκπροσωπεί το διάδικο σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, εκτός αν η πληρεξουσιότητα παρέχεται για ορισμένες μόνον από τις πράξεις αυτές.Απορριπτέο το αίτημα της αναβολής, που υποβάλλεται από δικηγόρο, προκειμένου να προσκομίσει εξουσιοδότηση του κατηγορουμένου προς εκπροσώπησή του, *λόγω επικείμενου κινδύνου παραγραφής*. Απόρριψη της αναίρεσης ως ανυποστήρικτης λόγω μη εκπροσώπησης του αναιρεσεύοντος ενώπιον του Αρείου Πάγου **(ΑΠ 721/2022)**.

28.Επιεικέστερη διάταξη (ΑΠ 787/2022).

29.Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης. Έλλειψη νόμιμης βάσης. Η εσφαλμένη ερμηνεία μπορεί να αναφέρεται και σε άλλη διάταξη νόμου, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης **(ΟΛΑΠ 3/1998) (ΑΠ 782/2022, 757/2022)**.

Ηθική αυτοουργία. Όμοια η ισχύουσα διάταξη με την αντίστοιχη του πΠΚ **(ΑΠ 132/2022)**.

Καταδολίευση δανειστών. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Το έγκλημα της καταδολίευσης δανειστών μπορεί να τελεστεί με τέσσερις τρόπους, ήτοι: α) με βλάβη, καταστροφή ή εκμηδένιση της αξίας οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου, β) με απόκρυψη τέτοιου στοιχείου, γ) με απαλλοτρίωση χωρίς ισάξιο και αξιόχρεο αντάλλαγμα και δ) με δημιουργία ψευδών χρεών ή ψευδών δικαιοπρασιών από τον οφειλέτη. Οι πιο πάνω τρόποι τέλεσης δεν πρέπει να αντιφάσκουν μεταξύ τους. Μεταξύ δράστη και παθόντος πρέπει να υπάρχει σχέση δανειστή και οφειλέτη από κάποια νόμιμη αιτία, αρκεί να είναι βάσιμη, αληθινή και δικαστικά επιδιώξιμη, χωρίς να απαιτείται να είναι ληξιπρόθεσμη, εκκαθαρισμένη, δικαστικά αναγνωρισμένη ή να έχει επιδοθεί στον οφειλέτη αγωγή περί αυτής. Σύγκριση διατάξεων στο νΠΚ και πΠΚ (ΑΠ 199/2022).

30.Κλήτευση διαδίκων. Ο υποστηρίζων την κατηγορία καλείται, για να παραστεί κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης, εφόσον αυτός νόμιμα απέκτησε την ιδιότητα του διαδίκου και δεν αποβλήθηκε, ούτε παραιτήθηκε από την ιδιότητα αυτή, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. Επίδοση κλήσης. Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης ως απαράδεκτης (ΑΠ 592/2022).

31.Κατ'εξακολούθηση έγκλημα. Ομοειδής πραγματική συρροή εγκλημάτων. Η κάθε επιμέρους πράξη *διατηρεί την αυτοτέλειά της ως προς την παραγραφή και το χαρακτηρισμό της ως κακουργήματος ή πλημμελήματος.* Η χρονική απόσταση των μερικότερων πράξεων του κατ' εξακολούθηση τελούντος εγκλήματος, που απαρτίζεται από χρονικώς χωρισμένες μεταξύ τους ομοειδείς μερικότερες πράξεις, οι οποίες τελέστηκαν από το ίδιο πρόσωπο, καθεμία δε πράξη εμπεριέχει τα στοιχεία ενός και του αυτού εγκλήματος, μπορεί να είναι και σχετικώς μεγάλη, χωρίς να αποδομείται η έννοια της ενότητας του δόλου του δράστη, αν οι χωρισμένες ενέργειες συνδέονται μεταξύ τους δια της ταυτότητας της προς εκτέλεση απόφασης (ΑΠ 529/2022).

Καταχραστές δημοσίου. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής **(ΑΠ 1035/2022 , Συμβ ΑΠ 313/2021**

32.Κλοπή ηλεκτρικής ενέργειας: στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης **(ΑΠ 310/2022).**

33.Κλοπή: στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης **(ΑΠ 529/2022).**

34.Λόγος αναίρεσης. Δεν συνιστά η εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων **(ΑΠ 587/2022).**

Μάρτυρες. Απόλυτη ακυρότητα αν ο κατηγορούμενος αντιλέξει στην εξέταση μαρτύρων που δεν κλητεύθηκαν ή δεν γνωστοποιήθηκαν και το δικαστήριο αρνηθεί να τον ακούσει ή παραλείψει ν' αποφανθεί **(ΑΠ 132/2022).**

Μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών. Για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος της παράνομης μεταφοράς λαθρομεταναστών αρκεί η αναφορά ότι πρόκειται για μεταφορά υπηκόων τρίτων χωρών (χωρίς προσδιορισμό της εθνικότητάς τους) από το εξωτερικό στην Ελλάδα, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος, χωρίς να απαιτείται ο προσδιορισμός της ταυτότητας ενός εκάστου των μεταφερομένων **(ΑΠ 100/2022).**

35.Μετάφραση απόφασης. Άρθρο 237 ΚΠΔ. Αρκεί η διερμηνεία *στον εκζητούμενο* της εκκαλούμενης απόφασης κατά τη δημοσίευσή της στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της εκκαλούμενης, ιδίως όταν το ζήτημα της μετάφρασης της εκκαλούμενης απόφασης θα μπορούσε να επιλυθεί με προφορική της μετάφραση και παροχή εύλογου χρόνου για την ανάπτυξη των επιχειρημάτων του εκζητουμένου. Η προφορική μετάφραση της εκκαλουμένης κρίνεται επαρκής και ανταποκρινόμενη στη φύση και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαδικασίας εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, για τη διεξαγωγή και ολοκλήρωση της οποίας τάσσονται και εξαιρετικά βραχυπρόθεσμες προθεσμίες, από τη σύλληψη του εκζητουμένου, που προβλέπονται στα άρθρα 15 παρ. 3 και 21 παρ. 2, 3, 4 του Ν. 3251/2004, σε συνδυασμό και με την έλλειψη πολύπλοκων νομικών και ουσιαστικών παραδοχών της εκκαλουμένης, που καθιστούν την προφορική της μετάφραση ικανή για την διασφάλιση των δικαιωμάτων του εκζητουμένου **(ΑΠ 427/2022)..**

36.Παραγραφή. Στο *κατ'εξακολούθηση έγκλημα η κάθε επιμέρους πράξη διατηρεί την αυτοτέλειά της ως προς την παραγραφή* και το χαρακτηρισμό της ως κακούργηματος ή πλημμελήματος **(ΑΠ 529/2022).**

Παραγραφή στα αδικήματα του καταργηθέντος Ν 1608/1950. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίσταση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022, Συμβ ΑΠ 313/2021).

37.Πλαστογραφία. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Οι διατάξεις του άρθρου 216 του νΠΚ είναι ευμενέστερες αυτών του πΠΚ ως προς την αντικ. υπόσταση και την ποινή. Είναι αδιάφορο εάν επιτεύχθηκε η παραπλάνηση. Για τη στοιχειοθέτηση κακουργηματικής πλαστογραφίας δεν είναι αναγκαίο η περιουσιακή μετακίνηση να είναι άμεσα συνδεδεμένη με αυτήν, με την έννοια ότι θα πρέπει να επέρχεται ευθέως και αμέσως διαμόνη της υλικής πράξης της κατάρτισης ή νόθευσης εγγράφου. Αρκεί ότι το όφελος ή η περιουσιακή ζημία έχουν ενταχθεί στον επιδιωκόμενο σκοπό και στο εν γένει με την πλαστογραφία παραπλανητικό σχέδιο του δράστη και με την κατάρτιση του πλαστού εγγράφου διαμορφώνονται οι όροι και προϋποθέσεις για να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα, έστω και με την παρεμβολή άλλων ενεργειών του δράστη, χρονικώς επομένων της κατάρτισης του πλαστού εγγράφου, να επέλθει το σκοπηθέν όφελος ή η περιουσιακή ζημία. Οι τυχόν επιπρόσθετες και επόμενες ενέργειες του δράστη δεν αναιρούν το πρόσφορο της πλαστογραφίας να επιφέρει το περιουσιακό όφελος ή την περιουσιακή ζημία. (ΑΠ 787/2022.)

38.Αληθής η συρροή μεταξύ πλαστογραφίας και απάτης σε βαθμό κακουργήματος, καθώς στρέφονται κατά διαφορετικών εννόμων αγαθών και στοιχειοθετούνται από διαφορετικά περιστατικά. (ΑΠ 787/2022) .

Πλαστογραφία. Στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης (ΑΠ 132/2022).

39.Προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας. Έγκλημα υπαλλακτικά μικτό, το οποίο μπορεί να τελεστεί με δύο τρόπους, ήτοι με **ασελγείς χειρονομίες ή με προτάσεις** που αφορούν ασελγείς πράξεις. Σε αντίθεση με τις ασελγείς πράξεις, οι ασελγείς χειρονομίες είναι ελαφρότερες ερωτικές πράξεις, που δεν φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξεως, αλλά πάντως τελούνται σε σωματική επαφή, όπως ψαύσεις ή θωπείες του παθόντος. Οι **«προτάσεις»** πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες και δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή, ενώ για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υποστάσεως του ως άνω εγκλήματος απαιτείται δόλος, συνιστάμενος στη γνώση και τη θέληση πραγματώσεως των στοιχείων της πράξεως. **Ως χειρονομίες** γενετήσιου χαρακτήρα νοούνται πράξεις ήσσοнос βαρύτητας, οι οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψαύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη **(ΑΠ 635/2022).**

40.Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης: απαραδέκτως έχουν ασκηθεί **με υπόμνημα** ενώπιον του Διευθυντή του Σωφρονιστικού Καταστήματος, στο οποίο ο αιτών κρατείται, εφόσον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 509 του ΚΠΔ, οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης ασκούνται παραδεκτά μόνο με έγγραφο που κατατίθεται στο γραμματέα της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου **(ΑΠ 329/2022).**

Συκοφαντική δυσφήμιση. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Δεν ενδιαφέρει, αν οι "τρίτοι" γνωρίζουν ήδη το διαδιδόμενο γεγονός ή θα μπορούσαν ευχερώς να το πληροφορηθούν από άλλους, διότι και στην περίπτωση αυτή η πράξη μπορεί να δημιουργεί επιπλέον κίνδυνο για την τιμή, αφού ενισχύει την πίστη ως προς την αλήθεια του γεγονότος. Ενώπιον "τρίτου" τελείται μια πράξη ακόμη και όταν δεν απευθύνεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά σε αόριστο αριθμό ατόμων, όπως ανακοίνωση δια του τύπου ή με την έκδοση βιβλίου. Στην έννοια του "τρίτου", κατά τις ανωτέρω διατάξεις, εφόσον δεν θεσπίζεται με αυτές οποιαδήποτε διάκριση, περιλαμβάνεται οποιοδήποτε, πλην του

δυσφημουμένου, φυσικό πρόσωπο ή αρχή, επομένως και τα πρόσωπα, τα οποία έλαβαν γνώση του δυσφημιστικού ισχυρισμού ή της διάδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, έστω και κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως οι δικαστές, οι εισαγγελείς, οι υπάλληλοι του δικαστηρίου, οι δικηγόροι, οι δικαστικοί επιμελητές, τα μέλη πειθαρχικών συμβουλίων, επιτροπών, ανεξάρτητων αρχών κ.λ.π., αρκεί το γεγονός να είναι επιλήψιμο γι' αυτόν, στον οποίο αποδίδεται (ΟΛΑΠ 3/2021, ΑΠ 159/2022).

Συνέργεια. Με τον ισχύοντα νέο ΠΚ, επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές στις διατάξεις για τη συνέργεια στο έγκλημα, αφού καταργείται η διάκριση μεταξύ άμεσου και απλού συνεργού και προβλέπεται ότι στον συνεργό επιβάλλεται καταρχήν μειωμένη ποινή για όλες τις μορφές της συνέργειας στο έγκλημα είτε προσφέρεται κατά είτε πριν από την τέλεση της πράξης. Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται να καταγραφεί ως κανόνας ότι το άδικο και η ενοχή του συνεργού είναι μικρότερης έντασης έναντι εκείνων του φυσικού αυτουργού. Παρέχεται όμως στο δικαστήριο η δυνατότητα κατ' εξαίρεση να επιβάλει πλήρη ποινή, αν ο υπαίτιος προσφέρει τη συνδρομή του κατά την τέλεση της πράξης και θέτει με αυτήν το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού (άμεσος συνεργός). Η νέα διάταξη είναι επιεικέστερη από την αντίστοιχη του προϊσχύσαντος ΠΚ (ΑΠ 199/2022).

41.Συζήτηση της αίτησης αναίρεσης. Η έλλειψη κλήτευσης ή η μη νόμιμη κλήτευση διαδίκων έχει ως συνέπεια την κήρυξη της συζήτησης της αίτησης αναίρεσης ως απαράδεκτης (ΑΠ 592/2022).

42.Τεκμήριο αθωότητας. Η παραβίαση της διάταξης του άρθρου 6 παρ.1 της Ε.Σ.Δ.Α., που καθιερώνει την αρχή της δίκαιης δίκης, δε δημιουργεί ιδιαίτερο λόγο αναιρέσεως της ποινικής αποφάσεως, πέρα από τους λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ., εκτός εάν συνδυάζεται με άλλη πλημμέλεια που υπάγεται στους προβλεπόμενους από την εν λόγω διάταξη λόγους αναιρέσεως, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στη διάταξη του άρθρου 171 παρ.1 στοιχ. δ' του Κ.Ποιν.Δ.(ΑΠ 417/2020).

Έννοια δίκαιης δίκης, από την οποία απορρέει το τεκμήριο της αθωότητας και συνακόλουθα η αρχή της επιείκειας **(ΑΠ 757/2022)**.

43.Υπαναχώρηση από απόπειρα συνιστά προσωπικό λόγο απαλλαγής και θα πρέπει να οφείλεται σε εσωτερικούς λόγους, που πηγάζουν από τη συνείδηση του δράστη και όχι σε λόγους εξωτερικούς, όπως αυτό συμβαίνει, προκειμένου περί βιασμού, οσάκις προβάλλεται αντίσταση εκ μέρους του θύματος **(ΑΠ 635/2022)**.

44.Υπεξαίρεση σε βάρος ΟΤΑ. Στοιχεία νομοτυπικής μορφής. Η **λογιστική μεταφορά** στον τραπεζικό λογαριασμό του δράστη συνιστά πράξη απόκτησης της κατοχής **(ΑΠ 587/2022)**.

44.Υποστηρίζων την κατηγορία καλείται στη συζήτηση στον ΑΠ **(ΑΠ 310/2022)**, εφόσον δεν απώλεσε την ιδιότητά του, ακόμη και στην περίπτωση που με την αίτηση αναίρεσης δεν προσβάλλεται η αφορώσα την πολιτική αγωγή διάταξη της απόφασης, καθώς και αν δεν παραστάθηκε στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, είχε, όμως, νόμιμα παραστεί πρωτοδίκως. **(ΑΠ 592/2022)**.

45.Φοροδιαφυγή. Παραγραφή στα αδικήματα που τελέσθηκαν προ της 6/11/2020. Αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων. Με το άρθρο 32 παρ. 4 του Ν.4745/2020 εισήχθη λόγος υποχρεωτικής αναβολής της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και υποχρεωτικής αναστολής της ποινικής διαδικασίας από τον ανακριτή το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο (ανεξαρτήτως της βαρύτητας του αδικήματος). **Συνακόλουθα τα φορολογικά αδικήματα που τελέστηκαν μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 2020 υπάγονται στο σύνολο των διατάξεων του Ν.4174/2013, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το Ν.4745/2020, με τη διευκρίνιση ότι ειδικά για την παραγραφή εφαρμόζεται το άρθρο 55 Α παρ.3 του Ν.4174/2013 ακόμα και μετά την κατάργηση του άρθρου 68 παρ.2 του Ν.4174/2013 με το άρθρο 92 του Ν.4745/2020 ((ΑΠ 782/2022 , ΑΠ 95/2022, ΑΠ 594/2021, ΑΠ 809/2021, 743/2020,810/2020).**

46. Αποδοχή εικονικών τιμολογίων. Για το χρόνο έναρξης της παραγραφής του πλημμελήματος αυτού, το οποίο έχει τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4745/06-11-2020, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4745/2020, αλλά αυτές των άρθρων 21 παρ.10 του ν. 2523/1997 και 68 παρ.2 του ν. 4174/2013, **χρόνος δε έναρξης της παραγραφής αυτού, ορίζεται κατά την ευμενέστερη διάταξη του άρθρου 21 παρ.10 του ν. 2523/1997, η ημερομηνία θεώρησης του οικείου πορίσματος του φορολογικού ελέγχου από τον προϊστάμενο της αρχής που διενήργησε το έλεγχο (ΑΠ 782/2022).**

Χρέη προς το Δημόσιο. Έγκλημα, όχι τελεσθέν κατ' εξακολούθηση, αλλά ιδιότυπο αθροιστικό, άπαξ τελεσθέν, με χρόνο τέλεσης την συμπλήρωση τετραμήνου από το χρόνο ταμειακής βεβαίωσης (από και με την οποία η σχετική αστική αξίωση γίνεται ληξιπρόθεσμη) του μερικότερου χρέους με τη χρονικά εγγύτερη ταμειακή βεβαίωση προς τη σύνταξη του συνοδεύοντος την αίτηση για άσκηση της ποινικής δίωξης οικείου πίνακα χρεών· τα χρέη με τις προγενέστερες ταμειακές βεβαιώσεις συσσωματώνονται σε ένα και μόνο αθροιστικό χρέος· ο χρόνος βεβαίωσης του χρέους συνιστά ατομική διοικητική πράξη.

Άρθρο 469 ΠΚ· δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου τα χρέη από τα τυποποιούμενα στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αδικήματα και ως προς αυτά η πράξη της μη καταβολής των χρεών αυτών στο Δημόσιο, ως αδίκημα του άρθρου 25 παρ. 1 του Ν. 1882/1990), έχει καταστεί ανέγκλητη **(ΑΠ 432/2022 και αντίθ. μειοψηφία, 96/2022, 343/2020).**

Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο. Τα ποσά που αποτελούν το αποκομισθέν ή το επιδιωχθέν προϊόν των φορολογικών παραβάσεων, αποκλείονται πλέον από την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του άρθρου 25 του ν. 1882/1990, δεδομένου ότι η μη καταβολή αυτών τυποποιείται ήδη ποινικά από το άρθρο 66 του ΚΦΔ **(ΑΠ 153/2022)..**

47.Χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα. Νοούνται πράξεις ήσσονος βαρύτητας, οι οποίες, όμως προσβάλλουν τη γενετήσια αξιοπρέπεια, όπως χειρονομίες ή θωπείες ή ψεύσεις του σώματος, όταν δεν εξικνούνται σε γενετήσια πράξη **(ΑΠ 635/2022).**

Ψευδής βεβαίωση και Ν 1608/1950. Ταυτόχρονα με την κατάργηση του ισχύσαντος μέχρι 30-6-2019 ΠΚ καταργήθηκε και ο ν. 1608/1950. Ο νόμος αυτός (1608/1950) δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή. Οι ιδιαίτερα διακεκριμένες μορφές των εγκλημάτων της απάτης, της ψευδούς βεβαίωσης και νόθευσης εγγράφου, των άρθρων 386 παρ.2 και 242 παρ.5 του ισχύοντος ΠΚ, που στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου κτλ, εισήχθησαν προς αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 386 παρ. 3β-1, 242 παρ. 3-1-2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, όταν συνέτρεχαν όμως οι επιβαρυντικές περιστάσεις του ν. 1608/1950, ο οποίος ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου ΠΚ και καταργήθηκε όχι προγενέστερα αλλά ταυτόχρονα με τον ισχύσαντα μέχρι 30-6-2019 παλαιό ΠΚ. Ευμενέστερες οι αντίστοιχες διατάξεις του νΠΚ, αφού προβλέπουν μικρότερο ανώτατο όριο ποινής. Για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης ως προς το ζήτημα της παραγραφής, και με δεδομένο ότι η απειλούμενη ποινή για την ιδιαζόντως επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 1 παρ.1 περ. β' του ν. 1608/1950 ήταν αυτή της ισόβιας κάθειρξης, τίθενται σε σύγκριση αφενός η διάταξη του άρθρου 111 παρ.2 περ. α του προϊσχύσαντος ΠΚ, κατά την οποία τα κακουργήματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, και αφετέρου οι διατάξεις των άρθρων 386 παρ.2 εδ. β' και 242 παρ.5 εδ.β' του ισχύοντος ΠΚ, κατά τις οποίες οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη. Τόσο οι διατάξεις του προϊσχύσαντος ΠΚ όσο και αυτές του νέου ΠΚ προβλέπουν εικοσαετή παραγραφή και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση ευνοϊκότερης διάταξης, αφού η παραγραφή ήταν και είναι εικοσαετής (ΑΠ 1035/2022, Συμβ ΑΠ 313/2021

Αθήνα 25-08-2022

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΖΗΣΗΣ